

Załącznik Nr 1
do Uchwały Nr XLII/254/10
RADY GMINY STROMIEC
z dnia 10 czerwca 2010 r.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

dla GMINY STROMIEC NA LATA 2010 – 2013

1. Wstęp

Dziedzictwo kulturowe to ważny czynnik życia i działalności człowieka. Zabytki są nie tylko materialnym śladem przeszłości, lecz także cennym elementem kultury, przyczyniającym się do kształtowania przyjaznego otoczenia człowieka. Bogactwo i różnorodność dziedzictwa kultury może w istotny sposób przyczynić się do rozwoju społeczno - gospodarczego gminy, a tym samym do poprawy jakości życia jej mieszkańców.

Na krajobraz kulturowy składają się zarówno elementy przyrodnicze, jak i wytwory i osiągnięcia cywilizacyjne człowieka. Są to pojedyncze obiekty i zespoły budowli, dzieła sztuki, elementy zagospodarowania przestrzeni, krajobraz miejski i wiejski, obszary kształtujące świadomość i tożsamość regionalną mieszkańców.

W działaniach samorządów lokalnych, podobnie jak w polityce państwa, istotne jest zapewnienie zrównoważonego rozwoju i ładu przestrzennego oraz powiązanie ochrony zabytków z ochroną środowiska naturalnego. Sprawny i skuteczny system ochrony i opieki powinien odbywać się przy udziale samorządów, właścicieli i użytkowników zabytków oraz mieszkańców i wspólnot lokalnych.

Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami nakłada na jednostki samorządu terytorialnego obowiązek sporządzania programu opieki nad zabytkami (art. 87 ustawy)

Głównym odbiorcą programu jest społeczność lokalna, która bezpośrednio powinna odczuć efekty jego wdrażania. Dotyczy to nie tylko właścicieli i użytkowników obszarów i obiektów zabytkowych, ale również wszystkich mieszkańców, gdyż zachowane i należycie pielęgnowane dziedzictwo kulturowe wyróżnia obszar gminy i przesądza o jej atrakcyjności.

Przyjęty przez Radę Gminy w formie uchwały gminny program opieki nad zabytkami jest elementem polityki samorządowej. Powinien służyć rozwojowi gminy poprzez dążenie do poprawy stanu zachowania zabytków, eksponowania walorów krajobrazu kulturowego, wykorzystanie zabytków na potrzeby społeczne, gospodarcze i edukacyjne.

Gminny program opieki nad zabytkami jest opracowywany na 4 lata. Z realizacji programu Wójt Gminy co 2 lata sporządza sprawozdanie, które przedstawia Radzie Gminy.

2. Podstawa prawna opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami.

Obowiązek opracowania i wdrożenia Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami nakłada art. 87 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (D. U. Nr 162, poz. 1568 z późn. zm.)

- Wójt sporządza na okres 4 lat gminny program opieki nad zabytkami.
- Program ma na celu:
 - 1) włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju;
 - 2) uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;
 - 3) zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;
 - 4) wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
 - 5) podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;
 - 6) określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków.
- Gminny program opieki nad zabytkami przyjmuje rada gminy, po uzyskaniu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków.
- Program jest ogłaszany w wojewódzkim dzienniku urzędowym.
- Z realizacji programu wójt sporządza co 2 lata sprawozdanie, które przedstawia radzie gminy.

3 . Uwarunkowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce.

Ochrona zabytków zadeklarowana została w Konstytucji RP jako obowiązek Państwa i każdego obywatela;

Art. 5

Rzeczpospolita Polska strzeże niepodległości i nienaruszalności swojego terytorium, zapewnienia wolności i prawa człowieka i obywatela oraz bezpieczeństwo obywateli, strzeże dziedzictwa narodowego oraz zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju.

Art. 6 ust. 1

Rzeczpospolita Polska stwarza warunki upowszechniania i równego dostępu do dóbr kultury, będącej źródłem tożsamości narodu polskiego, jego trwania i rozwoju.

Art. 86

Każdy jest obowiązany do dbałości o stan środowiska i ponosi odpowiedzialność za spowodowane przez siebie jego pogorszenie. Zasady tej odpowiedzialności określa ustawa.

Głównym aktem prawnym regulującym zasady ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce jest ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. nr 162, poz. 1568 z późn. zm.). Przy opracowywaniu programu opieki nad zabytkami należy uwzględnić następujące przepisy cyt. wyżej ustawy:

Art. 3 Użyte w ustawie określenia oznaczają:

- 1) zabytek – nieruchomość lub rzecz ruchomą, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki lub zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną artystyczną lub naukową;
- 2) zabytek nieruchomy – nieruchomość, jej część lub zespół nieruchomości, o których mowa w pkt 1;
- 3) zabytek ruchomy – rzecz ruchomą, jej część lub zespół rzeczy ruchomych, o których mowa w pkt 1;
- 4) zabytek archeologiczny – zabytek nieruchomy, będący powierzchnią, podziemną lub podwodną pozostałością egzystencji i działalności człowieka, złożoną z nawarstwień kulturowych i znajdujących się w nich wytworów bądź ich śladów albo zabytek ruchomy, będący tym wytworem;

- 5) instytucja kultury wyspecjalizowana w opiece nad zabytkami – instytucję kultury w rozumieniu przepisów o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej, której celem statutowym jest sprawowanie opieki nad zabytkami;
- 6) prace konserwatorskie – działania mające na celu zabezpieczenie i utrwalenie substancji zabytku, zahamowanie procesów jego destrukcji oraz dokumentowanie tych działań;
- 7) prace restauratorskie – działania mające na celu wyeksponowanie wartości artystycznych i estetycznych zabytku, w tym, jeżeli istnieje taka potrzeba, uzupełnienie lub odtworzenie jego części, oraz dokumentowanie tych działań;
- 8) roboty budowlane – roboty budowlane w rozumieniu przepisów Prawa budowlanego, podejmowane przy zabytku lub w otoczeniu zabytku;
- 9) badania konserwatorskie – działania mające na celu rozpoznanie historii i funkcji zabytku, ustalenie użytych do jego wykonania materiałów i zastosowanych technologii, określenie stanu zachowania tego zabytku oraz opracowanie diagnozy, projektu i programu prac konserwatorskich, a jeżeli istnieje taka potrzeba, również programu prac restauratorskich;
- 10) badania architektoniczne – działania ingerujące w substancję zabytku, mające na celu rozpoznanie i udokumentowanie pierwotnej formy obiektu budowlanego oraz ustalenie zakresu jego kolejnych przekształceń;
- 11) badania archeologiczne – działania mające na celu odkrycie, rozpoznanie, udokumentowanie i zabezpieczenie zabytku archeologicznego;
- 12) historyczny układ urbanistyczny lub ruralistyczny – przestrzenne założenie miejskie lub wiejskie, zawierające zespoły budowlane, pojedyncze budynki i formy zaprojektowanej zieleni, rozmieszczone w układzie historycznych podziałów własnościowych i funkcjonalnych, w tym ulic i sieci dróg;
- 13) historyczny zespół budowlany – powiązaną przestrzennie grupę budynków wyodrębnioną ze względu na formę architektoniczną, styl, zastosowane materiały, funkcję, czas powstania lub związek z wydarzeniami historycznymi;

- 14) krajobraz kulturowy – przestrzeń historycznie ukształtowaną w wyniku działalności człowieka, zawierającą wytwory cywilizacji oraz elementy przyrodnicze;
- 15) otoczenie – teren wokół lub przy zabytku wyznaczony w decyzji o wpisie tego terenu do rejestru zabytków w celu ochrony wartości widokowych zabytku oraz jego ochrony przed szkodliwym oddziaływaniem czynników zewnętrznych

Art. 4. Ochrona zabytków polega, w szczególności, na podejmowaniu przez organy administracji publicznej działań mających na celu:

- 1) zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie;
- 2) zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków;
- 3) udaremnianie niszczenia i niewłaściwego korzystania zabytków;
- 4) przeciwdziałanie kradzieży, zaginięciu lub nielegalnemu wywozowi zabytków za granicę;
- 5) kontrolę stanu zachowania i przeznaczenia zabytków;
- 6) uwzględnianie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska.

Art. 6.1. Ochronie i opiece podlegają, bez względu na stan zachowania:

1. zabytki nieruchome będące w szczególności:
 - a) krajobrazami kulturowymi,
 - b) układami urbanistycznymi, ruralistycznymi i zespołami budowlanymi,
 - c) dziełami architektury i budownictwa,
 - d) dziełami budownictwa obronnego,
 - e) obiektami techniki, a zwłaszcza kopalniami, hutami, elektrowniami i innymi zakładami przemysłowymi,
 - f) cmentarzami,
 - g) parkami, ogrodami i innymi formami zaprojektowanej zieleni,
 - h) miejscami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność osobistości lub instytucji:

2. zabytki ruchome będące , w szczególności:

- a/ dziełami sztuk plastycznych, rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej, zbiory przedmiotów zgromadzonych i uporządkowanych,
- b/ kolekcjami stanowiącymi zbiory przedmiotów zgromadzonych i uporządkowanych według koncepcji osób, które tworzyły te kolekcje,
- c/ numizmatami oraz pamiątkami historycznymi, a zwłaszcza militariami, sztandarami, pieczęciami, odznakami, medalami i orderami,
- d/ wytworami techniki, a zwłaszcza urządzeniami, środkami transportu oraz maszynami i narzędziami świadczącymi o kulturze materialnej, charakterystycznymi dla dawnych i nowych form gospodarki, dokumentującymi poziom nauki i rozwoju cywilizacyjnego,
- e/ materiałami bibliotecznymi, o których mowa w art. 5 ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz. U. Nr 85, poz. 539 z 1998 r. Nr 106, poz. 668 z 2001 r. Nr 129, poz. 1440 oraz 2002 r. Nr 113, poz. 984),
- f/ instrumentami muzycznymi,
- g/ wytworami sztuki ludowej i rękodzieła oraz innymi obiektami etnograficznymi,
- h/ przedmiotami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji,

3. zabytki archeologiczne będące, w szczególności:

- a/ pozostałościami terenowymi pradziejowego i historycznego osadnictwa,
- b/ cmentarzyskami,
- c/ kurhanami,
- d/ reliktnami działalności gospodarczej, religijnej i artystycznej.

2. Ochronie mogą podlegać nazwy geograficzne, historyczne lub tradycyjne nazwy obiektu budowlanego, placu, ulicy lub jednostki osadniczej.

Art. 7. Formami ochrony zabytków są:

- 1) wpis do rejestru zabytków;
- 2) uznanie za pomnik historii;
- 3) utworzenie parku kulturowego;
- 4) ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.

Art. 16. 1. Rada Gminy, po zasięgnięciu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków, na podstawie uchwały, może utworzyć park kulturowy w celu ochrony krajobrazu kulturowego oraz zachowania wyróżniających się krajobrazowo terenów z zabytkami nieruchomymi charakterystycznymi dla miejscowej tradycji budowlanej i osadniczej.

Art. 17. 1. Na terenie parku kulturowego lub jego części mogą być ustanowione zakazy i ograniczenia dotyczące:

- 1) prowadzenia robót budowlanych oraz działalności przemysłowej, rolniczej, hodowlanej, handlowej lub usługowej;
- 2) zmiany sposobu korzystania z zabytków nieruchomych;
- 3) umieszczania tablic, napisów, ogłoszeń reklamowych i innych znaków związanych z ochroną parku kulturowego, z wyjątkiem znaków drogowych i znaków związanych z ochroną porządku i bezpieczeństwa publicznego, z zastrzeżeniem art. 12 ust. 1;
- 4) składowania lub magazynowania odpadów.

2. W razie ograniczenia sposobu korzystania z nieruchomości na skutek ustanowienia zakazów i ograniczeń, o których mowa w ust. 1, stosuje się odpowiednio przepisy art. 131 – 134 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. nr 62, poz. 627 i Nr 115, poz. 1229, z 2002 r. Nr 74, poz. 676, Nr 113, poz. 984, Nr 153, poz. 1271 i Nr 233, poz. 1957 oraz z 2003 r. Nr 46, poz. 392, i Nr 80, poz. 717 i 721).

Art. 18. 1. Ochronę zabytków i opiekę nad zabytkami uwzględnia się przy sporządzaniu i aktualizacji koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju, strategii rozwoju województw, planów zagospodarowania przestrzennego województw, analiz i studiów z zakresu zagospodarowania przestrzennego powiatu, strategii rozwoju gmin, studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

2. W koncepcji, strategiach, analizach, planach i studiach, o których mowa w ust. 1 w szczególności:

- 1) uwzględnia się krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami;
- 2) określa się rozwiązania niezbędne do zapobiegania zagrożeniom dla zabytków, zapewnienia im ochrony przy realizacji inwestycji oraz przywracania zabytków do jak najlepszego stanu;
- 3) ustala się przeznaczenie i zasady zagospodarowania terenu uwzględniające opiekę nad zabytkami.

Art. 19. 1. W studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego uwzględnia się, w szczególności ochronę:

- 1) zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru im ich otoczenia;
- 2) innych zabytków nieruchomych, znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków;
- 3) parków kulturowych.

2. W przypadku gdy gmina posiada gminny program opieki nad zabytkami, ustalenia tego programu uwzględnia się w studium i planie, o których mowa w ust. 1.

3. W studium i planie, o których mowa w ust. 1, ustala się w zależności od potrzeb strefy ochrony konserwatorskiej obejmujące obszary, na których obowiązują określone ustaleniami planu ograniczenia, zakazy i nakazy, mające na celu ochronę znajdujących się na tym obszarze zabytków.

Art. 20. Projekty i zmiany planu zagospodarowania przestrzennego województwa oraz miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego podlegają uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków.

Art. 21. Ewidencja zabytków jest podstawą do sporządzania programów opieki nad zabytkami przez województwa, powiaty i gminy.

Art. 22. 1. Generalny Konserwator Zabytków prowadzi krajową ewidencję zabytków w formie kart ewidencyjnych zabytków znajdujących się w wojewódzkich ewidencjach zabytków.

2. Wojewódzki konserwator zabytków prowadzi wojewódzką ewidencję zabytków w formie kart ewidencyjnych zabytków znajdujących się na terenie województwa.

3. Włączenie karty ewidencyjnej zabytku ruchomego niewpisanego do rejestru do wojewódzkiej ewidencji zabytków może nastąpić za zgodą właściciela tego zabytku.
4. Wójt (burmistrz, prezydent miasta) prowadzi gminną ewidencję zabytków w formie kart adresowych zabytków nieruchomości z terenu gminy, objętych wojewódzką ewidencją zabytków.

Art. 89. Organami ochrony zabytków są:

- 1) minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, w imieniu którego zadania i kompetencje, w tym zakresie wykonuje wojewódzki konserwator zabytków.
- 2) Wojewoda, w imieniu którego zadania i kompetencje, w tym zakresie wykonuje wojewódzki konserwator zabytków.

Wykonywanie zadań w zakresie kultury i ochrony zabytków jest ustawowym zadaniem samorządów. W art. 7, ust. 1, pkt. 9 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. Z 2001 r. Nr 142, poz. 1591, z późn. zm.) określone zostały zadania własne gminy: „ *zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych gminy. W szczególności zadania własne gminy obejmują sprawy (...) kultury, w tym (...) ochrony zabytków i opieki nad zabytkami* ”.

Istotne jest uwzględnienie innych uregulowań prawnych dotyczących ochrony zabytków i opieki nad zabytkami, które znajdują się w szeregu obowiązujących ustaw, w tym w:

1. ustawie z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 80, poz. 717 z późn. zm.)
2. ustawie z dnia 7 lipca 1994 r. - Prawo budowlane (Dz. U. Z 2006 r. Nr 156, poz. 1118 z późn. zm),
3. ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150),
4. ustawie z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. Nr 92, poz. 880)
5. ustawie z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. Z 2004 r. Nr 261, poz. 20603 z późn. zm.)
6. ustawie z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (Dz. U. Z 2001 r. nr 13, poz. 123)

7. ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (Dz. U. Z 2003 r. Nr 96, poz. 873 z późn. zm.)

Zasady ochrony zabytków znajdujących się w muzeach i bibliotekach określone zostały w:

1. ustawie z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach (Dz. U. Z 1997 r. Nr 5, poz. 24 z późn. zm.),
2. ustawie z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz. U. Nr 85, poz. 539 z późn. zm.),

Ochronę materiałów archiwalnych regulują przepisy:

1. ustawy z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (Dz. U. Z 2006 r. Nr 97, poz. 673 z późn. zm.)

4. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego

4.1. Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami

Narodowa Strategia Kultury na lata 2004 - 2013 przyjęta przez Radę Ministrów w dniu 21 września 2004 r. oraz Uzupełnienie Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004 - 2020 stanowi rządowy dokument tworzący ramy dla nowoczesnego mecenatu państwa w dziedzinie kultury, a w szczególności dla współcześnie pojmowanej polityki kulturalnej państwa, funkcjonującej w warunkach gospodarki rynkowej, a także zbieżnej z interesami Polski i Unii Europejskiej. Podstawowym celem strategii jest działanie na rzecz równomiernego rozwoju kulturalnego regionów w Polsce.

Przyjęto następujące priorytety:

- 1) Aktywne zarządzanie zasobem stanowiącym materialne dziedzictwo kulturowe, celem poprawy stanu zabytków, ich adaptację i rewitalizację oraz zwiększenie do nich mieszkańców, turystów i inwestorów. Realizacja tych zadań umożliwi zwiększenie atrakcyjności regionów, a także wykorzystanie przez nie potencjału związanego z posiadanym dziedzictwem kulturowym.
- 2) Edukacja i administracja na rzecz ochrony i zachowania dziedzictwa kulturowego. Dokumentem, który służy do wdrożenia Narodowej Strategii Rozwoju Kultury w kwestii materialnej spuścizny kulturowej Polski jest Narodowy Program Kultury „Ochrona zabytków i dziedzictwa kulturowego”. Program ten jest zgodny z Narodowym Planem Rozwoju oraz założeniami do krajowego programu ochrony zabytków.

Podstawą do realizacji Narodowego Programu Kultury „Ochrona zabytków i dziedzictwa kulturowego” jest uznanie obszaru dziedzictwa jako wykładnię rozwoju i upowszechniania kultury, a także za potencjał regionów, służący wzrostowi konkurencyjności i promowania regionów dla turystów, inwestorów i mieszkańców.

4.2. Relacje Gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie województwa

Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do roku 2020.

Podstawowym celem strategii jest promocja i zwiększanie atrakcyjności turystycznej i rekreacyjnej regionu w oparciu o walory środowiska przyrodniczego i dziedzictwa kulturowego. Celem działań promocyjnych jest budowanie trwałego i stabilnego wizerunku Mazowsza, jako obszaru o dużym potencjale rozwojowym, którego dynamiczny rozwój oparty jest na wysokich walorach kulturowych, przyrodniczych oraz krajobrazowych. Promocja regionu powinna być ekspozycją jego mocnych stron, tj.: bogate dziedzictwo kulturowe regionu (zachowana i utrwalona spuścizna materialna i niematerialna) oraz zróżnicowanie kulturowe i obyczajowe poszczególnych podregionów, istnienie cennych terenów dolin rzecznych, kompleksów leśnych oraz obszarów ujętych w Europejskiej Sieci Ekologicznej NATURA 2000. Wymiernym efektem prowadzonej promocji będzie nie tylko rozwój funkcji turystycznych i przyciągnięcie turystów, ale także aktywizacja obszarów wiejskich, dla których jedną z szans rozwoju jest rozwój agroturystyki oraz innych form turystyki. W tym celu podjęte będą następujące działania:

- wzmocnienie dotychczasowych kierunków działań samorządu, propagujących zasoby dziedzictwa kulturowego oraz rozwój kultury w regionie;
- rewitalizacja zespołów zabytkowych i wykorzystanie ich do rozwoju funkcji turystycznych;
- wsparcie tworzenia lokalnych parków kulturowo-historycznych wokół istniejących zabytków architektury umożliwiających rozwój funkcji turystycznych;
- rozwój sieci szlaków turystycznych w obrębie województwa mazowieckiego, w tym sieci dróg o znaczeniu turystycznym, szlaków i ścieżek rowerowych oraz włączenie ich do sieci w sąsiednich województwach;

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego.

Celem polityki „Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego” w zakresie ochrony i wykorzystania wartości kulturowych jest kształtowanie tożsamości kulturowej Mazowsza. Polityka ta adresowana jest do rejonów miast i miejscowości charakteryzujących się najcenniejszymi układami urbanistycznymi, wartościami krajobrazowymi, tradycją historyczną i zabytkowymi obiektami architektonicznymi.

Materialnym i przestrzennym wymiarem tej polityki jest ochrona obszarów o najcenniejszych elementach krajobrazu kulturowego i historycznego takich jak:

- krajobrazy kulturowe,
- krajobraz kulturowy wsi i małych miast,
- zespoły budownictwa drewnianego,
- ośrodki tożsamości kulturowej regionu,
- układy ruralistyczne i urbanistyczne,
- miejsca pamięci narodowej.

W sferze świadectw kultury niematerialnej polityka województwa będzie realizowana poprzez:

- propagowanie wiedzy o regionie i małych ojczyznach,
- pielęgnowanie odrębności kulturowej i wspieranie tożsamości ludowej,
- promowanie walorów kulturowych regionu oraz regionalnego folkloru poprzez różne formy organizacji imprez folklorystyczno - kulturowych oraz informacje w mediach i wydawnictwach docierających do szerokiej rzeszy odbiorców,
- edukacja w zakresie historii regionu i jego tożsamości kulturowej, wykorzystywanie nowoczesnych technologii do zwiększenia możliwości edukacyjnych zapoznania się z dorobkiem kultury regionalnej i spuścizny kulturowej.

Wojewódzki Program Opieki nad Zabytkami na lata 2006-2009.

Celem strategicznym „Wojewódzkiego Programu Opieki nad Zabytkami na lata 2006-2009” jest utrwalanie dziedzictwa kulturowego regionu w celu budowania tożsamości regionalnej oraz promocji turystycznej Mazowsza w kraju i za granicą w połączeniu z aktywizacją obywatelską i zawodową społeczności lokalnych, kreowanie turystycznych pasm przyrodniczo - kulturowych.

Cele operacyjne:

- zachowanie materialnej i niematerialnej spuścizny historycznej regionu;
- ochrona i kształtowanie krajobrazu kulturowego wsi i miast historycznych;

- utrwalanie zasobów dziedzictwa kulturowego w świadomości mieszkańców;
- promocja walorów kulturowych Mazowsza z wykorzystaniem nowoczesnych technologii;
- zwiększenie dostępności obiektów zabytkowych poprzez ich wykorzystanie dla funkcji turystycznych, kulturalnych i edukacyjnych - kreowanie pasm przyrodniczo-kulturowych.

Głównymi działaniami zachowania materialnej i niematerialnej spuścizny historycznej regionu są:

1. opieka nad zabytkami nieruchomymi - rozpoznanie i weryfikacja zasobów środowiska kulturowego;
2. integracja systemów ochrony krajobrazu, przyrody i dziedzictwa kulturowego;
3. eksponowanie zabytków o szczególnej wartości:
 - ośrodków krystalizujących regionalny krajobraz kulturowy;
 - ważniejszych stanowisk archeologicznych;
 - zabytków ruchomych zwłaszcza wytworów sztuki czy rzemiosła ludowego.
4. zapobieganie degradacji zabytków:
 - wspieranie rewaloryzacji obiektów zabytkowych i działań służących opiece nad zabytkami;
 - opracowanie zasad współpracy samorządów: wojewódzkiego, gminnych i powiatowych przy realizacji zadań ochrony zabytków, zwłaszcza warunków i form współpracy z właścicielami zabytków;
 - opracowanie zasad postępowania w sytuacjach kryzysowych zagrożenia materialnego istnienia zabytków i ich wdrażanie;
 - budowanie społecznej akceptacji dla ochrony zabytków; prowadzenie stałej współpracy z Wojewódzkim Urzędem Ochrony Zabytków w zakresie opracowania i monitorowania listy zabytków zagrożonych w istnieniu.
5. kształtowanie postaw promujących działania chroniące zabytki:
 - upowszechnianie standardów wytycznych do prac konserwatorskich, restauratorskich, zabezpieczających, ratowniczych i interwencyjnych.

4.3.Relacje gminnego programu z opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie powiatu.

Strategia Rozwoju Powiatu Białobrzeskiego na lata 2003 - 2018

Powiat białobrzeski położony w dolinie rzeki Pilicy posiada stosunkowo mało zdegradowane środowisko przyrodnicze. Rolniczy charakter powiatu, brak dużych zakładów przemysłowych, urozmaicona rzeźba terenu tworzy obszary o dużych walorach krajobrazowych. Wysokie walory przyrodnicze doliny Pilicy, jako obszaru wodno-błotnegoz bogactwem awifauny lęgowej oraz występowaniem rzadkich gatunków były podstawą do objęcia tego terenu ochroną. Uchwałą Nr XV/69/83 Wojewódzkiej Rady Narodowej w Radomiu z dnia 28.06.1983r. zatwierdzono Strefę Krajobrazu Chronionego – „Dolina Pilicy i Drzewiczki”. Strefa ta obejmuje swoim zasięgiem wszystkie gminy powiatu. Na terenie powiatu białobrzeskiego istnieją trzy rezerwaty przyrody: „Sokół” zlokalizowany na terenie gminy Wyśmierzyce oraz „Majdan” i „Starodrzew Dobieszyński” na terenie gminy Stromiec.

Założenia Strategii Rozwoju Powiatu Białobrzeskiego:

- promocja powiatu;
- opracowanie programu ochrony zabytków i dóbr kultury;
- analiza stanu bazy turystyczno- rekreacyjnej;
- wyznaczenie i oznakowanie tras turystycznych;

5.Uwarunkowania wewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego.

5.1.Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie gminy.

Gminny program opieki nad zabytkami Gminy Stromiec jest zgodny z :

- 1.Strategią Rozwoju Gminy Stromiec, która wyznacza długofalowe kierunki społeczno - gospodarczego rozwoju Gminy i sposób ich realizacji. Celem strategicznym jest zapewnienie optymalnego rozwoju społeczno- gospodarczego i zapewnienie oraz stworzenie jak najlepszych warunków życia ich mieszkańców.
- 2.Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Stromiec, które jest instrumentem kształtowania polityki przestrzennej Gminy, przy uwzględnieniu uwarunkowań wynikających z ochrony dziedzictwa kulturowego.

3. Miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego Gminy Stromiec obejmującym cały obszar Gminy. W procesie planistycznym uzyskano uzgodnienia projektów od Wojewódzkiego konserwatora zabytków.

5.2 Zarys historii obszaru gminy Stromiec.

Gmina Stromiec położona jest we wschodniej części powiatu białobrzeskiego. Graniczy z gminami: Grabów, Białobrzegi, Warka, Głowaczów, Stara Błotnica. Gmina Stromiec jest administracyjnie podzielona na 23 sołectwa. Gminną sieć osadniczą tworzą 34 miejscowości, z których największą wsią jest Stromiec. Osadnictwo wiejskie gminy charakteryzuje się dużym rozdrobnieniem. Ogólna powierzchnia gminy wynosi 156 km². Znaczną powierzchnię gminy tj. 37% zajmują lasy, głównie lasy państwowe. Są one pozostałością dawnej Puszczy Stromieckiej. Gmina Stromiec położona jest w dolinie rzeki Pilicy, na obszarze III kategorii atrakcyjności turystycznej w skali kraju, o wysokich walorach przyrodniczo – krajobrazowych.

Gmina Stromiec jest słabo zurbanizowana. Niewiele jest przykładów ciekawych założeń przestrzennych. Toteż te które występują wymagają szczególnej uwagi. Otoczenie kościoła w Dobieszynie jest przykładem bardziej rozwiniętej struktury przestrzennej. Kościół stojący na zamknięciu stanowi jednocześnie dominantę we wnętrzu wytyczonym przez zabudowę wzdłuż drogi i plac przed kościołem. Ciekawą wsią ze względu na układ przestrzenny jest Stara Wieś będąca połączeniem dwóch przysiółków. Również Grabowy Las zasługuje na uwagę dzięki swojemu położeniu w głębi puszczy Stromieckiej.

We wsi Boże interesujący jest sposób zabudowy zagrodowej w sąsiedztwie parku podworskiego wokół wewnętrznego placu. Układ pozostałej części wsi i tego fragmentu zabudowy przypomina połączenie wsi przydrożnej z okolicą. Krajobraz parku urozmaicają staw i dwa sztucznie usypane wzgórki. Obiekty te wspólnie stanowią interesującą przestrzeń godną zachowania.

Stromiec jest przy przykładem wsi wielodrożnicowej. Nad całością góruje sylweta kościoła parafialnego p. w. Jana Chrzciciela stojącego na wzniesieniu. U jego podnóża teren o dużych walorach krajobrazowym z kapliczką. Nieopodal na sąsiednim wzniesieniu założono cmentarz. Wymienione elementy tworzą nierozdzielalną całość.

Na terenie gminy Stromiec znajdują się dwa pomniki. Jeden w Stromcu – kamienny obelisk upamiętniający bohaterstwo i męczeństwo mieszkańców Stromca poległych i pomordowanych w okresie II wojny światowej, drugi - przy siedzibie urzędu Nadleśnictwa Dobieszyn- pomnik leśników polskich.

Na obszarze gminy, spotykamy liczne kapliczki przydrożne, które na stałe wpisały się w krajobraz naszego kraju i stanowią jego wartość kulturową.

5.3 Obiekty zabytkowe nieruchome wpisane do rejestru zabytków.

Stromiec

- kościół parafialny p. w. Jana Chrzciciela w Stromcu, nr rej: 285/A z 04.03.1985 r. Jest to obiekt murowany w stylu neogotyckim wzniesiony w latach 1900 - 1905 wg. projektu Rudolfa Mejera.

Boże

- park w Bożem, XVIII, nr rej.: 627 z 17.12.1957 r. W parku występują cenne okazy starodrzewu. Jest to park podworski z połowy XIX w.

5.4..Zabytki ruchome wpisane do rejestru zabytków.

Stromiec

- rzeźba z kapliczki przydrożnej – św. Jan Nepomucen 4 ćw. XIX w. Nr 1891/2005 z dnia 06.09.2005

5.5..Zabytki archeologiczne.

Stanowiska archeologiczne z terenu gminy zostały odkryte na podstawie badań archeologicznych AZP, które były realizowane w latach 90 XX w. W marcu 2010 r. na podstawie kwerendy źródłowej w Urzędzie Ochrony Zabytków w Radomiu i Krajowym Ośrodku Badań i Dokumentacji Zabytków w Warszawie wykonano weryfikację stanowisk archeologicznych. Na terenie gminy znajduje się 46 stanowisk archeologicznych, które charakteryzują się występowaniem niewielkiej ilości materiału zabytkowego na powierzchni. Na terenie gminy brak stanowisk archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków.

**Wykaz stanowisk archeologicznych zlokalizowanych
na terenie gminy Stromiec, stan na 31.03.2010 r.**

Lp.	AZP	Miejscowość Numer	Funkcja	Chronologia
1	69-67	Bobrek 1	Ślad osadnictwa	EP.Kamienia- EP.Brązu
2	70-67	Bobrek 2	Osada	Okres nowożytny
3	70-67	Bobrek 3	Osada	Okres nowożytny
4	68-67	Boska Wola 1	Ślad osadnictwa	Neolit, Okres nowożytny
5	68-68	Boska Wola 2	Ślad osadnictwa	Neolit, Późne Średniowiecze
6	68-68	Boska Wola 3	Ślad osadnictwa	Epoka Kamienna ,Późne Średniowiecze
7	68-68	Boska Wola 4	Ślad osadnictwa	Późne Średniowiecze
8	68-68	Boska Wola 5	Ślad osadnictwa	Późne Średniowiecze
9	68-68	Boska Wola 6	Ślad osadnictwa	Późne Średniowiecze
10	68-67	Boże 1	Ślad osadnictwa	Późne Średniowiecze ,Okres Nowożytny
11	68-67	Boże 2	Ślad osadnictwa	Średniowiecze
12	68-68	Boże 3	Ślad osadnictwa	Neolit ,Późne Średniowiecze
13	70-68	Chmal 1	Ślad osadnictwa ,Osada	Wczesne Średniowiecze ,Kultura Przeworska
14	70-68	Chmal 2	Ślad osadnictwa ,Zagroda wiejska	Epoka Kamienna ,XX w.,Nowożytność XVI-XVIII w.
15	69-68	Dobieszyn 1	Ślad osadnictwa	Ep. Kamienia- wczesny okres Brązu
16	69-68	Dobieszyn 1	Ślad osadnictwa	Kultura Przeworska
17	68-67	Ducka Wola 1	Ślad osadnictwa	Późne Średniowiecze
18	68-67	Ducka Wola 2	Ślad osadnictwa	Starożytność ,Wczesne Średniowiecze
19	68-67	Ducka Wola 3	Ślad osadnictwa ,Osada	Kultura Łużycka ,Neolit
20	68-67	Ducka Wola 4	Osada	Kultura Mierzanowicka
21	68-67	Ducka Wola 5	Ślad osadnictwa	Kultura Trzcieńska
22	68-67	Ducka Wola 6	Osada	Kultura Pucharów Lejkowatych
23	68-67	Ducka Wola 7	Ślad osadnictwa	Okres Nowożytny ,Późne Średniowiecze
24	70-68	Grabowy Las 1	Osada- Smolarnia	Okres Nowożytny XVI-

				XVIII w.
25	70-68	Grabowy Las 2	Ślad osadnictwa ,Zagroda wiejska	Neolit ,Starożytność ,Okres Nowożytny
26	68-67	Krzemień 1	Ślad osadnictwa	Starożytność ,Nowożytność
27	68-67	Krzemień 2	Ślad osadnictwa	Kultura Łużycka
28	68-67	Krzemień 3	Ślad osadnictwa ,Osada	Epoka Kamienia ,Kultura Łużycka
29	68-67	Krzemień 4	Ślad osadnictwa	Kultura Trzcinecka
30			Osada	Okres Nowożytny
31	68-67	Krzemień 5	Ślad osadnictwa	Kultura Trzcinecka
32	68-67	Krzemień 6	Ślad osadnictwa	Kultura Trzcinecka ,Starożytność
33	68-67	Krzemień 7	Ślad osadnictwa	Kultura Trzcinecka
34	68-67	Krzemień 8	Ślad osadnictwa	Wczesne Średniowiecze
35	68-67	Krzemień 9	Ślad osadnictwa	Kultura Ceramiki Grzebykowo- Dołkowej
36	69-67	Ksawerów Stary 1	Osada	Późne Średniowiecze
37	69-68	Lipskie Budy 1	Ślad osadnictwa	Późne Średniowiecze
			Osada	Okres Nowożytny
38	69-68	Lipskie Budy 2	Ślad osadnictwa ,Osada	Średniowiecze ,Nowożytność
39	68-67	Małe Boże 1	Ślad osadnictwa	Wczesne Średniowiecze
40	68-67	Małe Boże 2	Ślad osadnictwa	Wczesne Średniowiecze
41	68-67	Małe Boże 3	Ślad osadnictwa	Okres Nowożytny
42	69-67	Mokry Las 1	Ślad osadnictwa ,Osada	Średniowiecze ,Nowożytność
43	69-67	Mokry Las 2	Ślad osadnictwa	Średniowiecze
44	69-67	Mosty 1	Ślad osadnictwa	Wczesne Średniowiecze ,Nowożytność
45	69-67	Mosty 2	Ślad osadnictwa	Epoka Kamienia
46	68-67	Niedabył 1	Cmentarzysko ,Osada	Kultura Łużycka ,kres Nowożytny ,Kultura Przeworska ,Średniowiecze
47	68-67	Niedabył 2	Ślad osadnictwa	Kultura Pucharów Lejkowatych ,Okres Nowożytny
48	68-67	Niedabył 3	Ślad osadnictwa	Wczesne Średniowiecze
49	68-67	Niedabył 4	Ślad osadnictwa	Starożytność
50	69-67	Piróg 1	Osada	Średniowiecze

51	69-67	Piróg 2	Osada ,Ślad osadnictwa	Późne Średniowiecze ,Nowożytność
52	69-67	Piróg 3	Ślad Obozowiska	Epoka Kamienia
53	70-67	Piróg 4	Osada	Średniowiecze
54	68-67	Stara Wieś 1	Osada	Wczesne Średniowiecze
55	69-67	Stromiec 1	Cmentarzysko	Kultura Grobów Kloszowych
56	69-68	Stromiec Podlesie 1	Osada ,Ślad Osadnictwa	Okres Nowożytny ,Późne Średniowiecze
57	69-67	Stromiecka Wola 1	Osada	Kultura Przeworska
58	68-68	Stromiecka Wola 2	Ślad Osadnictwa	Epoka Brązu
59	67-67	Zator 1	Ślad Osadnictwa	Okres Nowożytny

5.6. Zabytki w gminnej ewidencji zabytków.

Gminna ewidencja zabytków jest bazą danych o zabytkach z terenu gminy, prowadzoną w formie zbioru kart adresowych. Według stanu na marzec 2010 r. Gminna Ewidencja Zabytków składa się z 27 kart adresowych zabytków. Ewidencja zabytków w gminie Stromiec nie jest dokumentem zamkniętym, będzie systematycznie uzupełniana, aktualizowana i weryfikowana.

Zweryfikowana Gminna Ewidencja Zabytków

Lp.	Miejscowość	Obiekt, czas powstania	Uwagi
1	Bobrek	Dom drewniany ,1 ćw. XX w.	
2	Boże	Dwór ,1 ćw. XX w.	
3	Boże	Zabudowa przy dworze- obora murowana ,1 ćw. XX w.	
4	Boże	Kapliczka murowana ,1 ćw. XX w.	
5	Dobieszyn	Kościół drewniany ,1 ćw. XX w.	
6	Dobieszyn	Budynek plebani ,1 ćw. XX w.	
7	Ducka Wola	Kapliczka murowana ,koniec XIX w.	
8	Ducka Wola	Kapliczka murowana ,koniec XIX w.	
9	Marianki	Kapliczka murowana ,koniec XIX w.	
10	Niedabył	Dom drewniany ,1 ćw. XX w.	
11	Niedabył	Dom drewniany ,2 ćw. XXw.	
12	Niedabył	Dom drewniany ,2 ćw. XXw.	
13	Niedabył	Dom drewniany ,2 ćw. XXw.	
14	Niedabył	Dom drewniany ,1 ćw. XX w.	

15	Olszowa Dąbrowa	Dom drewniany ,1 ćw. XX w.	
16	Olszowa Dąbrowa	Kapliczka murowana ,1 ćw. XX w.	
17	Piróg	Dom drewniany ,1 ćw. XX w.	
18	Piróg	Dom drewniany ,1 ćw. XX w.	
19	Pokrzywna	Dom drewniany ,1 ćw. XX w.	
20	Pokrzywna	Kapliczka murowana ,2 ćw. XXw.	
21	Stara Wieś	Dom drewniany ,1 ćw. XX w.	
22	Stara Wieś	Dom drewniany ,1 ćw. XX w.	
23	Stromiec	Dom murowany ,1 ćw. XX w.	
24	Stromiec	Kościół murowany p. w. Jana Chrzciciela ,1901 - 1905 r.	285/A z 04.03.1985r.
25	Stromiec	Rzeźba- św. Jan Nepomucen ,4 ćw. XIX w.	
26	Stromiec	Kapliczka murowana ,koniec XIX w.	
27	Stromiecka Wola	Kapliczka murowana ,1 ćw. XX w.	

5.7. Obiekty architektoniczne podlegające ochronie konserwatorskiej nie wpisane do rejestru zabytków.

Stromiec - kapliczka murowana z I ćw. XX w.

- cmentarz rzymsko- katolicki,

Dobieszyn - drewniany kościół parafialny wraz z plebanią,

6. Ocena stanu dziedzictwa kulturowego gminy.

Stan zabytków wpisanych do rejestru zabytków ocenić można jako dobry. W 2006 roku w miejsce starego ogrodzenia wokół kościoła wybudowane zostało nowe ogrodzenie z cegły klinkierowej, które charakterem nawiązuje do elewacji zabytkowego kościoła neogotyckiego w Stromcu. Rzeźba św. Jana Nepomucena w 2002 roku została przeniesiona do nowej kapliczki nawiązującej formą do wcześniejszej drewnianej, ażurowej kapliczki domkowej a w 2006 roku została poddana renowacji.

Stan zachowania zabytkowego parku w Bożem towarzyszącego założeniom pałacowo - dworskim pozostawia wiele do życzenia. Pozbawiony bieżącej pielęgnacji, przez ostatnich kilkadziesiąt lat wykorzystywany do celów gospodarczych, zanieczyszczony uległ poważnej degradacji. Mimo to ciągle posiada znaczne wartości przyrodniczo krajobrazowe.

Stan zachowania obiektów objętych gminną ewidencją zabytków jest zróżnicowany i w niektórych przypadkach wymaga podjęcia prac remontowych. W najgorszym stanie znajduje się obora murowana w Bożem, nieużytkowana i niezagospodarowana ulega postępującej degradacji. Remonty kilku budynków mieszkalnych zostały przeprowadzone nieprawidłowo z konserwatorskiego punktu widzenia. Poprawa stanu technicznego obiektu w wyniku tak przeprowadzonego remontu prowadzi do utraty cech zabytkowych. Domy drewniane pozbawione odpowiednich standardów użytkowych, porzucone przez właścicieli są w złym stanie technicznym. Tylko nieliczne zachowały autentyczność zabytku i właściwy klimat starodawności.

7. Cele i kierunki działań gminnego programu opieki nad zabytkami.

Celem programu opieki nad zabytkami w gminie Stromiec jest zachowanie wartościowych zasobów dziedzictwa kulturowego oraz wykorzystanie tych zasobów na potrzeby kształtowania atrakcyjnego wizerunku gminy. Z obiektów wpisanych do rejestru zabytków żaden nie jest własnością samorządu. W związku z tym Gmina nie ma możliwości bezpośredniego sprawowania opieki nad nimi. Natomiast działania pośrednie, wynikające z ustawy o ochronie zabytków oraz polityki prowadzonej przez Gminę sprowadzają się do:

- promowania najcenniejszych zabytków z terenu gminy;
- podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków;
- uwzględniania dziedzictwa kulturowego przy sporządzaniu dokumentów planistycznych;
- współpracy z właścicielami obiektów zabytkowych w zakresie ochrony tych obiektów;
- kształtowania społecznej potrzeby ochrony dziedzictwa kulturowego;
- bieżąca aktualizacja Gminnej Ewidencji Zabytków;
- edukacji na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego;

8. Instrumentarium realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami.

Podmiotem formułującym gminny program opieki nad zabytkami jest samorząd gminy. Realizacja programu odbywać się będzie poprzez zespół działań władz gminy na rzecz osiągnięcia celów w nim przyjętych. Samorząd będzie oddziaływał na różne podmioty związane z obiektami zabytkowymi, w tym na mieszkańców gminy w celu wywołania w nich pożądaných zachowań prowadzących do realizacji zamierzonych celów.

Dostępne instrumentarium, służące do realizacji założeń programu, w dużej mierze wynika z obowiązujących przepisów prawnych oraz opartych na nich działaniach umocowanych w realiach finansów publicznych i instrumentów prawno - ekonomicznych. Wprowadzenie w życie poszczególnych rodzajów instrumentów zobowiązuje władze gminy jak i społeczeństwo do wzmożenia konkretnych działań w różnych sferach działalności.

Finansowanie gminnego programu opieki nad zabytkami będzie realizowane z wykorzystaniem środków ze źródeł publicznych i prywatnych.

9. Zasady oceny realizacji programu opieki nad zabytkami.

Zgodnie z art. 87 ust. 5 ustawy z dnia 23 lipca o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami wójt gminy zobowiązany jest do sporządzania co dwa lata sprawozdania z realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami. Sprawozdanie to przedstawiane jest Radzie Gminy . Po 4 latach program powinien zostać zaktualizowany i ponownie przyjęty przez radę gminy.

10. Źródła finansowania zadań gminnego programu opieki nad zabytkami.

Podstawową zasadę finansowania zadań z zakresu opieki nad zabytkami określa Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r. Zgodnie z zapisami zawartymi w rozdziale 7 w/w ustawy, obowiązek sprawowania opieki nad zabytkami, w tym finansowania prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku spoczywa na osobie fizycznej lub jednostce organizacyjnej posiadającej tytuł prawny do zabytku.

Finansowanie zadań związanych z opieką nad zabytkami może pochodzić z różnych źródeł. Kwestie dofinansowania przy obiektach wpisanych do rejestru z budżetu państwa jak i budżetu gminnego reguluje Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 6 czerwca 2005 r. w sprawie udzielania dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru (Dz. U. z 2005 r. Nr 112 poz. 940).

Zgodnie z art. 81 w/w Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami dotacja może być udzielona przez organ stanowiący gminy, powiatu lub samorządu województwa na zasadach określonych w podjętej przez ten organ uchwale.

Istotnym źródłem dofinansowania są środki z budżetu państwa. Są to przede wszystkim:

- dotacje udzielane przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z części budżetu państwa "Kultura i Ochrona Dziedzictwa Narodowego". W gestii Ministra Kultury znajdują się także środki specjalne, np. pochodzące z dochodów płynących z gier losowych czy w ramach ogłaszanych corocznie programów.
- dotacje udzielane [przez Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków ze środków finansowych z budżetu państwa w części, której dysponentem jest Wojewoda.

Innym źródłem pozyskania środków w zakresie konserwacji np. zabytkowych parków i cmentarzy wpisanych do rejestru zabytków, realizowania zadań inwestycyjnych i modernizacyjnych, służących ochronie środowiska (w powiązaniu z ochroną dziedzictwa kulturowego) oraz publikacji związanych z ochroną dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego jest Powiatowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Innym źródłem wsparcia jest budżet Mazowieckiego Urzędu Marszałkowskiego w ramach przyznanej dotacji na prace zgodnie z art. 77 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r.

Inną formą finansowania wydatków majątkowych Gminy, również w zakresie opieki nad zabytkami, może być długoterminowe zaangażowanie kapitału prywatnego w ramach partnerstwa publiczno - prywatnego. Ważnym źródłem środków na finansowanie przedsięwzięć inwestycyjnych, ważnych z punktu widzenia rozwoju województwa i regionu może stanowić koncentracja środków publicznych (gminnych, wojewódzkich i centralnych) w ramach partnerstwa publiczno - publicznego.

Dodatkową możliwość wsparcia prac przy zabytkach sakralnych daje Fundusz Kościelny funkcjonujący w ramach Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji. Jednym z celów funduszu jest dofinansowanie prac remontowo - konserwatorskich i zabezpieczających zabytkowe obiekty sakralne. Dofinansowanie z funduszu nie obejmuje ruchomego wyposażenia obiektów sakralnych.

Istotnym źródłem wsparcia finansowego są środki unijne w ramach programów:

- Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2007 - 2013,
- Programu operacyjnego Infrastruktura i Środowisko,
- Norweskiego Mechanizmu Finansowego i Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego,

- Programu Europejska Wspólnota Terytorialna,
- Planowanego Mazowieckiego Obszaru Metropolitalnego

Spis treści

1. Wstęp.....	3
2. Podstawa prawna opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami.....	4
3. Uwarunkowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce.....	4
4. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego.....	12
4.1. Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.....	12
4.2. Relacje Gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie województwa.....	13
4.3. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie powiatu.....	16
5. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego.....	16
5.1. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie gminy.....	16
5.2. Zarys historii obszaru gminy Strumiec.....	17
5.3. Obiekty zabytkowe nieruchome wpisane do rejestru zabytków.....	18
5.4. Zabytki ruchome wpisane do rejestru zabytków.....	18
5.5. Zabytki archeologiczne.....	18
5.6. Zabytki w gminnej ewidencji zabytków.....	21
5.7. Obiekty architektoniczne podlegające ocenie konserwatorskiej nie wpisane do rejestru zabytków.....	22
6. Ocena stanu dziedzictwa kulturowego gminy.....	22
7. Cele i kierunki działań gminnego programu opieki nad zabytkami.....	23
8. Instrumentarium realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami.....	24
9. Zasady oceny realizacji programu opieki nad zabytkami.....	24
10. Źródła finansowania zadań gminnego programu opieki nad zabytkami.....	24
11. Część graficzna programu opieki nad zabytkami.....	27